

**Univerzita Karlova
Právnická fakulta**

**Přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce
právnícké osoby**

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2023
XVI. ročník

Autorka: Lenka Škopková
Konzultant: JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Navrhovaný specializační modul: trestní právo

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do XVI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 20. dubna 2023

Lenka Škopková

Celkový rozsah vlastního textu práce (od úvodu po závěr), včetně mezer a poznámek pod čarou:

43 188 znaků

Obsah

Úvod	4
Obecně k trestní odpovědnosti právnických osob	5
Přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce	10
Přechod trestní odpovědnosti s ohledem na formy právní sukcese	12
Přechod trestní odpovědnosti v případě převodu obchodního závodu	14
Absence subjektivního vztahu právního nástupce ke spáchané trestné činnosti	18
Úvahy <i>de lege ferenda</i>	20
Závěr	23
Zdroje	24

Úvod

Trestní odpovědnost právnických osob je na našem území relativně moderní záležitostí, neboť zákon, který tuto problematiku upravuje, je účinný teprve od roku 2012. Jelikož přináší některé myšlenky pro právní nauku neobvyklé, je právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob i deset let od jejího zavedení stále aktuálně probíraným tématem. Za jednu z nejméně jednoznačně vyřešených problematik považují akademici otázku přechodu trestněprávní odpovědnosti na nástupce právnické osoby.¹ Tato je upravena ustanovením § 10 TOPO², a to sice tak, že „trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce“.

Otázka různých forem nástupnictví u právnických osob je však úzce spjata se soukromoprávní úpravou, ať už OZ³, ZOK⁴ nebo PřemZ⁵. Praktické uplatnění přechodu trestněprávní odpovědnosti na všechny její právní nástupce tedy nelze vnímat odděleně od zmíněné soukromoprávní úpravy.

---

¹ Jelínek J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Bulletin advokacie, 2015, č. 5, elektronicky dostupné zde: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-prechodu-trestni-odpovednosti-pravnicke-osoby-na-pravniho-nastupce>

² Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TOPO“ nebo „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“)

³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“)

⁴ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“)

⁵ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „PřemZ“)

Obecně k trestní odpovědnosti právnických osob

Jak již bylo zmíněno, trestní odpovědnost právnických osob je v české legislativě teprve zhruba deset let starou záležitostí. Do této doby zákon sice připouštěl existenci právní subjektivity právnických osob a s tím související odpovědnost za závazky ve smyslu soukromého práva, neexistovala však právní úprava, která by zaváděla právní odpovědnost právnické osoby ve smyslu trestního práva.⁶ Zákodárce se tak rozhodl přiklonit k trendu, který byl v zemích kulturně a legislativně blízkých České republice čím dál častější.

Přes četnost zahrnování obdobných právních úprav se vyskytují oponující názory proti zavedení tohoto typu odpovědnosti. Jednou z často vyskytovaných kritik koncepcí trestní odpovědnosti právnických osob je její pojetí jako kolektivní odpovědnost.⁷ Tento přístup souvisí s tzv. teorií fikce podle které se právnická osoba nevnímá jako reálný subjekt, nýbrž jako fiktivní koncept, který ve skutečnosti tvoří všichni jeho členové.⁸ Pokud bychom hleděli na právnické osoby pod tímto prizmatem, tak sankce uložená soudem právnické osobě za spáchání trestného činu, který jí je přiřítelný podle TOPO, bude reálně dopadat na členy právnické osoby a její zaměstnance. V takovém případě by pak např. finanční sankce uložená právnické osobě za jednání jejích jednatelů měla dopad i na řadové zaměstnance, kteří protiprávnímu jednání jednatelů společnosti nijak nenapomáhali a ani o něm nevěděli. Přesto při uložení sankce pocítí její důsledky individuálně i tito jedinci, např. v podobě ukončení pracovního poměru, protože uložená pokuta může zhoršit finanční situaci společnosti, která tak bude muset některé zaměstnance propustit.

---

⁶ Správní právo připouštělo již před přijetím TOPO správní odpovědnost právnických osob. V době přijímání TOPO se vedla odborná diskuze, jestli by implementace evropských předpisů neměla zavést trestní odpovědnost tak zvaně nepravou, tedy že by předmětné delikty byly projednávány v rámci správního řízení. Tato úprava však nebyla přijata, neboť by takto ukládané sankce nebyly dostatečně účinné. Srov. str. 10 Důvodové správy k zákonu č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim; srov. Jelínek J. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických oso - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 98

⁷ Jelínek J. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 91 a násl.

⁸ Beran K.: The Concept of Juristic Person. Prague, Warsaw, Bratislava, Budapest: Wolters Kluwer, 2020, 280 p. a Beran K.: Pojem osoby v právu (Osoba, morální osoba, právnická osoba). Praha: Leges, 2012, 224 s.

Tomuto oponuje názor, podle kterého je potřeba vnímat současnou kriminalitu organicky. Právnícké osoby, především obchodní korporace, v moderní době výrazně nabývají na významu, vlastní značné množství finančních a jiných statků a mají tudíž zásadní vliv na páchání především hospodářské kriminality či kriminality za účelem obstarání nějaké podoby zisku. Pokud by nebylo možné stíhat přímo právníckou osobu, v jejíž prospěch byl čin spáchán, trestní stíhání by bylo nedostatečně efektivní. Mnohdy totiž nelze dohledat konkrétního pachatele, fyzickou osobu, který čin spáchal ve prospěch právnícké osoby a taková řízení mnohdy končila neúspěšně, neboť je nebylo proti komu taková řízení vést, i když došlo objektivně ke spáchání trestného činu. Současná právní úprava umožňuje i v případě, že není možné zjistit, která fyzická osoba se dopustila trestného činu ve prospěch právnícké osoby, trestně stíhat právníckou osobu.⁹

Možná i z tohoto důvodu nebyl původní návrh zákona v roce 2004 přijat a česká legislativa si na svou úpravu trestní odpovědnosti právníckých osob musela počkat až do roku 2011 (resp. 2012), a to navzdory skutečnosti, že na úrovni předpisů Evropské unie existovalo mnoho iniciativ vybízejících k zavedení tohoto typu odpovědnosti a všechny ostatní členské státy ji již zavedly.¹⁰ Ostatně i důvodová zpráva k zákonu o trestní odpovědnosti právníckých osob na tuto problematiku odkazuje takto:

„K ratifikaci či přistoupení k těmto smlouvám je Česká republika opakovaně a s narůstající intenzitou mezinárodními organizacemi vyzývána, neboť je jedním z posledních států, který není schopen tento závazek plnit, a ocitá se tak v izolovaném postavení. V rámci Evropské unie je Česká republika posledním členským státem, který nemá implementovány závazky v tomto směru.“

---

⁹ Srov. § 8 odst. 3 a § 9 odst. 3 zákona o trestní odpovědnosti právníckých osob

¹⁰ Bohuslav L.: Trestní odpovědnost právníckých osob. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 71 a násl.

Nyní si blíže rozvedme, jaké změny přinesl TOPO do české trestní legislativy. Obecně platí, že tam, kde TOPO nestanoví jinak, nebo to není z povahy věci vyloučeno, uplatní se TZ a v procesních záležitostech se uplatní TŘ. TOPO tedy vystupuje ve vztahu k těmto trestním předpisům ve vztahu speciality. Uplatní se tak zásada *lex specialis derogat legi generali* a v případě rozporu mezi TOPO a těmito předpisy se přednostně uplatní TOPO. V případě, že se TOPO k nějaké otázce nevyjadřuje, uplatní se TZ¹¹ nebo TŘ^{12, 13}.

Právnícká osoba je trestně odpovědná za taxativně vymezený výčet trestných činů, přesněji se jedná o výčet taxativní negativní. Tedy nelze trestně stíhat a případně odsoudit právnickou osobu za trestné činy, které nejsou vymezené v trestním zákoníku nebo případně sice jsou trestné podle TZ, ale v rámci TOPO jsou vyjmenovány mezi trestnými činy, kterých se právnická osoba nemůže dopustit. Právnícká osoba tak může být trestně odpovědná pouze za úzeji vymezený okruh trestných činů, kterých se fyzické osoby dopustí.

Aktuální podoba výčtu trestných činů, za které může být právnická osoba trestně odpovědná, je stanovena ustanovením § 7 TOPO. V původním znění zákona byl výčet těchto trestných činů vymezených trestním zákoníkem stanoven jinak. Ve znění zákona účinném do 30. listopadu 2016 byl stanoven úzeji, a to sice pozitivním taxativním výčtem trestných činů, které spadaly především mezi trestné činy hospodářské. S účinností od 1. prosince 2016 byl novelou č. 183/2016 Sb. změněn způsob vymezení jako negativní taxativní výčet, čímž se také okruh trestných činů, za které je právnická osoba trestně odpovědná, rozšířil. Tento způsob vymezení je mnohdy kritizován pro jeho horší srozumitelnost a zahrnutí některých trestných činů, které jsou z hlediska fungování právnických osob a účelnosti jejich trestních stíhání, může být považováno za nadbytečné.¹⁴

---

¹¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“ nebo „trestní zákoník“)

¹² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TŘ“ nebo „trestní řád“)

¹³ Jelínek J. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 91 a násl.

¹⁴ Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – problémy a perspektivy. Praha: Leges, 2019, s. 222

Ne každý takto vymezený trestný čin je však automaticky přičitatelný právnické osobě.¹⁵ Přičitatelnost je dalším z parametrů trestní odpovědnosti právnické osoby za konkrétní trestný čin. Aby bylo jednání přičitatelné právnické osobě, musí se jí dopustit osoba, jejíž rozhodování a jednání má adekvátní vliv na řízení právnické osoby (typicky se bude jednat o jednatele společnosti, ale může to být např. i společník, akcionář, vrcholný management apod.) nebo zaměstnanec. Aby jednání zaměstnance bylo právnické osobě přičitatelné, musí tak jednat na základě pokynů nebo schválení osob výše vyjmenovaných nebo alespoň v důsledku jejich opomenutí zákonných povinností (např. pokud vedení společnosti opomene zaměstnance dostatečně informovat o bezpečnosti práce a v důsledku toho dojde k usmrcení osoby).¹⁶

Poslední podmínkou pro vznik trestní odpovědnosti právnické osoby je skutečnost, že ke spáchání deliktního jednání došlo v rámci činnosti právnické osoby nebo v její prospěch. Dopustí-li se tedy některá z výše popsaných osob trestného činu v rámci svého „volného času“, nebo v rámci jakékoliv aktivity, která nijak nesouvisí s výkonem jejího povolání či obecně činností právnické osoby, nelze za takový čin právnickou osobu trestně stíhat. I za situace, že dojde ke spáchání trestného činu v rámci činnosti právnické osoby, ale takové jednání je v její neprospěch (typicky se může jednat o případy trestného činu zpronevěry podle ustanovení § 206 trestního zákoníku), tak trestný čin nebude právnické osobě přičitatelný.¹⁷

---

¹⁵ Bohuslav L. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 145 a násl.

¹⁶ Bohuslav L., Kdy lze trestný čin přičítat právnické osobě. Právní rádce, 2013, č. 2, s. 38 – 41; elektronicky dostupné zde: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-59407080-kdy-lze-trestny-cin-pricitat-pravnicke-osobe>

¹⁷ Bohuslav L. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 147

I při splnění všech popsaných kritérií se může právnická osoba vyvinut¹⁸, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila. Tyto mechanismy se někdy také nazývají Compliance programy a standardně je tvoří interní pokyny, směrnice a etické kodexy, které mají za cíl zabránit páchání trestné činnosti v rámci právnické osoby. Aby byly však efektivní, musí o těchto interních předpisech být všichni dostatečně informováni, takže bývají doprovázeny pravidelnými školeními. Efektivita Compliance programů je však otázkou ryze individuální a při jejich tvoření je potřeba přihlídnout především k poměrům konkrétní právnické osoby a případně obchodním zvyklostem v rámci příslušného trhu.¹⁹

Aby tedy právnická osoba byla za konkrétní jednání trestně odpovědná, musí se jednat o některý ze zákonem vymezených trestných činů, musí se jej dopustit fyzická osoba v adekvátním vztahu k této právnické osobě v rámci činnosti a ve prospěch této právnické osoby. I v případě splnění těchto podmínek se může právnická osoba vyvinut, pokud se prokáže, že měla zavedeny interní mechanismy, které měly protiprávnímu jednání zamezit a daná fyzická osoba se dopustila excesu.²⁰

---

¹⁸ § 8 odst. 5 TOPO, který tento institut zavedl novelou č. 183/2016 Sb., sice používá formulaci „zprostit se“. Tento pojem je však odbornou veřejností považován za nesprávný, neboť trestní odpovědnost právnických osob je subjektivní a správněji by měl být tedy užíván pojem „vyvinut se“. Srov. Hurychová K., Sýkora M.: Compliance programy (nejen) v České republice. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 25 a násl. a Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – problémy a perspektivy. Praha: Leges 2019, s. 205 a násl.

¹⁹ Hurychová K., Sýkora M.: Compliance programy (nejen) v České republice. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 304 s.

²⁰ Bohuslav L.: Trestní odpovědnost právnických osob. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 206 s. a Jelínek J. in Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, s. 37 a násl.

Přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce

Jestli je pojetí trestní odpovědnosti právnických osob považováno za kontroverzní, pak snad nejvíce kontroverzní otázkou bude právě přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce ustanovený v § 10 TOPO. Celá koncepce trestní odpovědnosti právnických osob je částí odborné veřejnosti kritizována pro její vnímání jako kolektivní odpovědnost, jak bylo popsáno výše. Je tedy s podivem, že zákon umožňuje, aby za trestný čin byl odsouzen i subjekt, který se jej nedopustil a mnohdy v době spáchání činu ani nemusel existovat.

Přesto však, když se zamyslíme nad koncepcí trestání deliktů páchaných právnickými osobami komplexně, je nutné vzít v potaz, že bez tohoto ustanovení by nebylo možné v podstatě žádnou právnickou osobu trestně stíhat a následně odsoudit. Právnickým osobám by totiž jednoduše stačilo převést společnost pod jinou mateřskou společnost nebo rozštěpit apod. a došlo by tak k vyvinění, protože takový subjekt je formálně vzato odlišný od původní právnické osoby, která se měla dopustit trestného činu. Z toho důvodu se shodují s názory uvedenými v odborné literatuře, že přechod trestní odpovědnosti právnických osob je neodmyslitelnou součástí trestního práva.²¹

Přechod trestní odpovědnosti a její celkové modifikace v případě právnických osob má podle mého názoru zásadní význam, neboť u těchto nelze přistupovat k deliktům tak striktně individuálně jako v případě fyzických osob, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole. U fyzických osob je totiž identifikace jednoznačná a neměnná. Fyzická osoba se pozná podle jména, evidence v matrice, rodného čísla apod.,²² a i když daný jedinec může v průběhu svého života měnit své povahové kvality i vzhled, stále se jednoznačně jedná o stejného jedince. To však nelze říct o právnických osobách. Ty standardně tvoří soubor majetku, který může být různě zcizován, tvoří je osoby na nich zúčastněné, které však můžou svůj podíl různými způsoby převést, jmenované funkce se vzdát nebo z ní být odvoláni, zaměstnanci mohou být propuštěni a obchodní firma může být změněna. Nelze tedy připustit, aby právnické osoby mohly být oproti fyzickým osobám zvýhodněny do té míry, že k jejich exkulpaci by stačila pouhá přeměna.²³

---

²¹ Šámal P. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 169 a násl.

²² V souladu se zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách jména a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

²³ Šámal P. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 171

Aby tedy bylo možné trestně stíhat právnické osoby i po provedení některých formálních změn, zavedl zákon institut přechodu trestní odpovědnosti na právní nástupce právnické osoby. K přechodu dochází podle zákona objektivně, není tedy podmínkou, aby právní nástupce věděl, že se jeho právní předchůdce dopustil trestného činu. V souladu s § 30 TOPO je orgán činný v trestním řízení, který zahájil trestní stíhání proti právnické osobě, povinen vyrozumět o tom příslušný orgán veřejné moci, který vede obchodní rejstřík nebo jiný zákonem určený veřejný rejstřík, registr nebo evidenci. Pokud tedy nějaká právnická osoba A plánuje podniknout kroky např. ke splynutí s právnickou osobou B, proti které je vedené trestní stíhání, má právnická osoba A coby potenciální právní nástupce právo zažádat o informaci z obchodního rejstříku ohledně toho, jestli je proti právnické osobě B vedeno trestního stíhání.²⁴

Trestní odpovědnost přechází na všechny právní nástupce a nedojde-li v rámci přeměny k zániku původní právnické osoby, nese i tato nadále trestní odpovědnost, neboť zákon nehovoří o tom, že by přechodem trestní odpovědnosti na právního nástupce mělo zároveň dojít k zániku trestní odpovědnosti původní právnické osoby a s ohledem na účel zákona by takový výklad ani nedával smysl. V případě, že právnická osoba má vícero právních nástupců nebo sama v rámci některé z forem přeměny nezanikne, se při rozhodování o druhu a výměře trestů nebo ochranných opatření v souladu s ustanovením § 10 odst. 2 TOPO přihlédne i k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu kterýkoli z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti s níž byl spáchán trestný čin.²⁵

Z hlediska procesního se přechodem trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby zabývá ustanovení § 32 TOPO, které však řeší pouze omezení možnosti zrušení, přeměny či zániku právnické osoby po zahájení trestního stíhání.²⁶

---

²⁴ Jelínek J. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 106

²⁵ Forejt P., Habarta P. a Trešlová L.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. Praha: Linde, 2012, s. 104 a Šámal P. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 172

²⁶ Fenyk J., Smejkal L. a Bílá I.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2. vydání, 2018, s. 164 a násl.

Přechod trestní odpovědnosti s ohledem na formy právní sukcese

Navzdory tomu, že výše vyzdvihují nutnost úpravy přechodu trestní odpovědnosti u právnických osob, nelze konstatovat, že současná úprava by byla dokonalá. Naopak se ztotožňují se závěry odborné veřejnosti, která ji v mnoha bodech kritizuje pro její nedostatečnost. Hlavní výtky směřují stran formy sukcese, v důsledku které má dojít k trestně právně relevantnímu nástupnictví.²⁷

Sukcese má dvě možné formy – singulární a univerzální. Při singulární sukcesi nástupce vstupuje jen do konkrétního právního vztahu (např. převzetí dluhu nebo odkaz). Naopak při sukcesi univerzální nástupce plně vstupuje do právního postavení svého předchůdce (např. v rámci dědictví či akvizici společnosti). TOPO se přitom vůbec nezabývá otázkou, která z forem nástupnictví zakládá trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby. Tato otázka je však velmi zásadní, neboť interpretace, které se nabízí jsou až příliš široké. Kdyby totiž došlo k přechodu trestní odpovědnosti v případě každé singulární sukcese, tedy například i běžná kupní smlouva, společnosti by se tak bály v podstatě kdykoliv obdobný typ závazku uzavřít.

Kdyby trestní právo bez dalšího připouštělo přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce v případě singulární sukcese, došlo by tak k neadekvátnímu zatížení subjektů účastnících se jakékoliv transakce, neboť by jim vznikla povinnost neustále prověřovat veškeré své obchodní partnery a kontrolovat, jestli se náhodou nedopustili nějaké trestné činnosti, která by tak na takového singulárního sukcesora přešla. Lze si pak představit, že by se tímto postupem v podstatě úplně zastavil trh.²⁸

---

²⁷ Jelínek J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Bulletin advokacie, 2015, č. 5, elektronicky dostupné zde: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-prechodu-trestni-odpovednosti-pravnicke-osoby-na-pravniho-nastupce>

²⁸ Šámal P. in Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 172 - 173

Trestní právo sice připouští, aby tento singulární sukcesor nesl trestní odpovědnost, ale tato by nebyla za predikativní trestný čin, ale pouze např. ve formě trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle ustanovení §216 trestního zákoníku, který bývá trestán mírněji. Navíc by k němu mohlo dojít pouze za situace, kdy by sukcesor věděl nebo vědět měl a mohl, že daná převáděná věc je výnosem z trestné činnosti.²⁹ Naopak k přechodu trestní odpovědnosti dochází objektivně, tedy nezáleží vůbec, jestli daný právní nástupce o spáchané predikativní trestné činnosti věděl. Zavedení přechodu trestní odpovědnosti právnických osob i v případě singulární sukcese by se tak jevilo jako velmi neúčelné, protože by se tím velmi rozšířil okruh možných „pachatelů“, kteří však s danou trestnou činností neměli nic společného, neměli z ní žádný prospěch, ani o ní nevěděli, a přesto by se tak v podstatě každý obchodní partner právnické osoby, která se dopustila trestného činu, mohl stát obviněným.

Nabízí se tedy jako alternativa připustit přechod trestní odpovědnosti pouze v případě univerzální sukcese. Na tomto výkladu se ostatně většina odborné veřejnosti shodla s ohledem na skutečnost, že česká právní úprava přechodu trestní odpovědnosti právnických osob vychází z rakouské právní úpravy, která přechod na právního nástupce upravuje výslovně v případě univerzální sukcese.³⁰

---

²⁹ Šmerda R. in Drašík A., Durdík T., Fremr R., Růžička M. a Sotolář A.: Trestní zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016, elektronicky dostupné zde: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/216/komentar-wkcr-c-40-2009-sb-trestni-zakonik-komentar#c_1

³⁰ Fenyk J., Smejkal L. a Bílá I.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2. vydání, 2018, s. 74

Přechod trestní odpovědnosti v případě převodu obchodního závodu

Ve vztahu k formám sukcese je pak podle mého názoru nejvíce diskutabilní otázka, zda má dojít k přechodu trestní odpovědnosti i v případě prodeje obchodního závodu, pobočky či odštěpného závodu. Obchodní závod je definován ustanovením § 502 občanského zákoníku jako organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Pobočka je podle ustanovení § 503 odst. 1 občanského zákoníku taková část obchodního závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou. Odštěpný závod je pobočka, která byla zapsána do obchodního rejstříku v souladu s § 503 odst. 2 občanského zákoníku.³¹

Jazykovým i systematickým výkladem tak nelze dojít k jinému závěru než že obchodní závod, pobočka i odštěpný závod jsou ve smyslu ustanovení § 501 občanského zákoníku věci hromadné, které nejsou nadané právní subjektivitou jako právnické osoby a nelze tak v případě převedení závodu uvažovat o univerzální sukcesi. O skutečnosti, že prodej obchodního závodu má být považován za singulární sukcesi nasvědčují dále i speciální ustanovení občanského zákoníku (§ 2175 a násl. občanského zákoníku), která pojednávají o koupi závodu. Prvním z důvodů je samotné zařazení těchto ustanovení, která patří do části relativních majetkových práv, a nikoliv do práv absolutních či obecné části, kde se řeší statusové otázky, které by naopak nasvědčovaly o sukcesi univerzální.

Dále lze vzít v potaz samotná terminologie, která je v souvislosti s převodem obchodního závodu spojována. Na rozdíl od přeměn právnických osob, o kterých se pak pojednává jako o právních nástupcích (formulace, kterou ostatně používá samotný § 10 TOPO), v případě převodu obchodního závodu se hovoří o „nabyvateli“, „kupujícím“ či v některých případech o „pachtýři“. Všechny tyto pojmy nenavědčují tomu, že by taková právnická osoba plně vstupovala do právního postavení svého právního předchůdce.

---

³¹ Koukal P. a Lasák J. in Lavický a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář, Praha: C.H. Beck, 2. vydání, 2022, s. 1546 - 1549

Přesto však, vezmeme-li v potaz účel závodu, pobočky nebo odštěpného závodu, je zřejmé, že jejich faktická povaha se v některých ohledech může blížit právnické osobě. Právnickým osobám by se tak při aktuální nejasnosti právní úpravy mohla otevřít možnost zbavit se svého majetku a učinit tak případnou finanční sankci uloženou orgány činnými v trestním řízení nedobytnou, navzdory tomu však fakticky nadále provozovat podnikání, akorát prostřednictvím závodů, poboček či odštěpných závodů převedených pod jiné právnické osoby. Takovýmto postupem by se však omezilo naplnění účelu ustanovení § 10 TOPO a v důsledku toho i celého zákona.³²

S touto problematikou se již Ústavní soud ve své judikatuře setkal. Prvním z rozhodnutí Ústavního soudu, které se této otázce věnuje je usnesení ze dne 23. března 2016, sp. zn. II. ÚS 840/2014. V tomto usnesení se Ústavní soud zabýval otázkou právního nástupnictví v případě převodu podniku.³³ Stěžovatelka shledávala protiústavnost svého trestního stíhání ve skutečnosti, že byla singulárním nástupcem, který pouze nabyl obchodní závod a s trestnou činností neměla nic společného. Ústavní soud se však s argumentací stěžovatelky neztotožnil a potvrdil tak napadené usnesení Nejvyššího státního zastupitelství.

Konkrétně k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce v případě převodu závodu uvádí Ústavní soud v bodě 12 citovaného usnesení následující: *„Jakkoli je možno stěžovatelce prisvědčit, že není namístě interpretovat ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. způsobem, že by bylo aplikovatelné na všechny případy singulární sukcese, není současně možné přehlížet, že ačkoliv prodej podniku (resp. závodu) z hlediska teorie spadá pod případy singulární sukcese, vykazuje jisté (materiální) znaky blížíci se sukcesi universální. Jinými slovy řečeno, bylo by vskutku proti smyslu samotné právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, pakliže by případná trestněprávní sankce nemohla dopadat na společnost, na niž by byl převeden celý podnik (závod) trestně stíhané (a posléze i odsouzené) obchodní společnosti. Stěžovatelkou dovolávaná interpretace ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. by tak nevyhnutelně vedla k tomu, že by k faktické beztrestnosti jakékoliv obchodní společnosti stačilo, aby případně převedla svůj podnik (závod), resp. jeho bonitní část na nově vzniklou (či jinou již existující) obchodní společnost.“*

---

³² Šámal P. in Jelínek J. a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob – bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, s. 169 a násl.

³³ § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, definoval pojem podnik. Tato právní úprava byla s účinností od roku 2014 nahrazena již citovanými ustanoveními § 502 a § 503 občanského zákoníku. Navzdory užití mírně odlišné terminologie se však obsahově jedná o stejný právní institut, proto pro účely této práce budu nadále užívat terminologii podle platné právní úpravy.

Na tuto judikaturu nedávno Ústavní soud opět navázal, a to hned v několika rozhodnutích, která se však obsahově týkala obdobných případů. Jedná se o usnesení Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2022, sp. zn. IV. ÚS 2707/2021, usnesení Ústavního soudu ze dne 15. června 2022, sp. zn. IV. ÚS 436/2022 a dále usnesení Ústavního soudu ze dne 19. července 2022, sp. zn. IV. ÚS 1666/2022. Ve všech třech ústavních stížnostech stěžovatelka argumentovala nezákonností jejího trestního stíhání, neboť byla do řízení „vtažena“ až v průběhu odvolacího řízení. Meritum ústavních stížností tedy spočívá v nezákonnosti řízení, které nebylo ve vztahu k nově vzniklému subjektu, na nějž byl převeden obchodní závod, zahájeno v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 trestního řádu a podle názoru stěžovatelky tak došlo k porušení práva na spravedlivý proces, neboť jí nebylo umožněno hájit svá práva od počátku trestního řízení.

Stěžovatelka se v některých z podaných ústavních stížností kromě zrušení předvolání k jednání v pozici obžalované dále domáhala zrušení § 10 TOPO.³⁴ Protiústavnost tohoto ustanovení shledává právě v již zmiňované nejednoznačnosti možné interpretace tohoto ustanovení a dále v neexistenci navazující procesněprávní úpravy. Ustanovení § 32 TOPO, zařazené do části zákona týkající se trestního řízení proti právnické osobě upravuje pouze kusé podmínky ohledně postupu orgánů činných v trestním řízení, a to jen ve vztahu k zamezení zrušení, zániku či přeměně právnické osoby poté, co bylo zahájeno trestní stíhání. Vůbec se však toto ustanovení nezaobírá procesním postavením a právy právního nástupce v průběhu trestního řízení.

Ve své ústavní stížnosti dále stěžovatelka namítala, že způsob určení přechodu trestní odpovědnosti je nezákonný s ohledem na to, že ze zákona nevyplývá, jestli má dojít k přechodu trestní odpovědnosti i v případě převodu obchodního závodu. Taková nejasnost v zákoně je pak podle stěžovatelky v rozporu s principem právní jistoty a principem *nullum crimen sine lege certa*, neboť je takto dovozována trestní odpovědnost i v případech, které ze zákona výslovně nevyplývají.

---

³⁴ Postupem v souladu s ustanovením čl. 87 odst. 1 písm. b) ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní soud se však bohužel meritorně stížnostními důvody blíže nezabýval, neboť ústavní stížnost byla odmítnuta pro její předčasnost. Stěžovatelka podala ústavní stížnost v té fázi řízení, do které byla podle jejího názoru protizákonně „vtažena“, tedy ve fázi odvolací. Jelikož v době podání ústavních stížností nebylo vydáno pravomocné rozhodnutí ve věci samé a nebyly stěžovatelkou vyčerpány všechny opravné prostředky, Ústavní soud ji odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) jako návrh nepřijatelný podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, neboť před jejím podáním stěžovatelka nevyčerpala všechny procesní prostředky ochrany, které jí zákon k ochraně jejích práv přiznává, a Ústavní soud v její věci neshledal naplnění žádného důvodu pro neodmítnutí ústavní stížnosti dle § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

Jelikož ústavní stížnosti byly usnesením odmítnuty pro předčasnost, je tedy pravděpodobné, že se judikatura v otázce přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby při převedení obchodního závodu bude ještě vyvíjet.

Absence subjektivního vztahu právního nástupce ke spáchané trestné činnosti

Jak již bylo řečeno, k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce dochází objektivně. Jedná se tedy o výjimku ze zásady, že se trestá za zavinění, ať už v podobě úmyslu či nedbalosti v souladu s ustanoveními § 13, § 15 a § 16 trestního zákoníku. Při posuzování přičitatelnosti trestného činu právnické osobě musí podle § 8 TOPO být také naplněn subjektivní prvek.³⁵

Jak již bylo popsáno v úvodu této práce, podmínek pro trestní odpovědnost právnické osoby je zákonem stanoveno poměrně mnoho. Právnická osoba tak má relativně široký prostor hájit své zájmy. Naopak v případě přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce je právní úprava vymezená velmi úzce (jedná se v podstatě jen o jednu větu) a právní nástupce nemá ponechán takřka žádný prostor hájit své zájmy, protože nejenže dochází k přechodu objektivně, ale zákon dokonce neponechává právnímu nástupci žádnou možnost liberace.³⁶

Je tedy logické, že takto zvolená forma právní úpravy přechodu trestní odpovědnosti byla rozporována pro její protiústavnost. V již citovaném usnesení Ústavního soudu ze dne 23. března 2016, sp. zn. II. ÚS 840/2014, stěžovatelka argumentovala mj. takto: „*Ve zbývajících částech značně obsáhlé ústavní stížnosti potom stěžovatelka mj. i s odkazem na komentářovou literaturu renomovaných autorů předkládá řadu argumentů, pro které považuje v projednávané věci aplikované ustanovení odst. 1 zákona § 10 č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, za protiústavní, a to proto, že v něm obsažený mechanismus přičitatelnosti trestného činu právnické osobě zakládá nepřípustnou objektivní trestní odpovědnost; v jejím důsledku se tak právnická osoba nemůže vyvinut, což dle stěžovatelky vede k faktickému zpochybnění jednoho ze základních principů trestního práva - presumpce neviny.*“

---

³⁵ Šelleng D.: Právnická osoba jako pachatel trestného činu. Praha: Leges, 2019, s. 135 a násl.

³⁶ Jelínek J. a Herczeg J.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2. Vydání, 2013, s. 92

V dalším z citovaných usnesení Ústavního soudu ze dne 15. června 2022, sp. zn. IV. ÚS 436/2022, stěžovatelka argumentovala obdobně: „I v hmotněprávní rovině stěžovatelka spatřuje důvody pro derogaci napadeného ustanovení. Objektivní přechod trestní odpovědnosti bez možnosti liberace nemůže dle stěžovatelky obstát v testu proporcionality. I v případě odpovědnosti právnické osoby za přestupek, ba i za trestný čin dle ZoTOPO, umožňují právnické osobě se odpovědnosti zprostit. Jen odpovědnost právní nástupkyně trestně odpovědné právnické osoby dle § 10 ZoTOPO žádnou takovou možnost nestanovuje, nevyžaduje žádné zavinění ani kvazizavinění, přičemž jednání této nástupnické právnické osoby z povahy věci nemusí mít nic společného s původním trestným činem právní předchůdkyně. To vysvítá o to více v případech singulární sukcese. Stěžovatelka pak dále obsáhle argumentuje pro závěr, proč je uplatnění přechodu trestní odpovědnosti v důsledku aplikace § 10 ZoTOPO obecně i v jejím případě v rozporu s ústavním pořádkem, zejména s čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 39 Listiny, čl. 8 Listiny a čl. 36 Listiny.“

Ve vztahu k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce logicky často zaznívá otázka, jestli je spravedlivé, že k přechodu dojde i v případě, že právní nástupce neví ani vědět nemohl o spáchání trestného činu jeho právním předchůdcem. Dokonce někteří autoři tvrdí, že by podmínkou přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce mělo být splnění určitého subjektivního vztahu právního nástupce ke spáchané trestné činnosti. Historickým výkladem se však dá dojít k závěru, že ačkoliv by takový výklad byl pro obviněné příznivější, zákonodárce jej z aktuálně účinné úpravy oproti návrhu zákona z roku 2004 vypustil záměrně. Bohužel, důvodová zpráva neobsahuje žádné bližší vysvětlení, proč z § 10 TOPO byla vypuštěna podmínka toho, že právní nástupce vědět měl nebo alespoň mohl o tom, že jeho právní předchůdce se dopustil trestného činu.³⁷

Osobně vnímám zásadní míru nespravedlnosti, pokud by mělo dojít k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce i před zahájením trestního stíhání, neboť tento nástupce tak nemá možnost si v příslušném rejstříku vůbec ověřit, zda je proti jeho právnímu předchůdci vedeno trestní stíhání.

---

³⁷ Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – problémy a perspektivy. Praha: Leges, 2019, s. 252

Úvahy de lege ferenda

S ohledem na výše uvedené je podle mého názoru zásadní otázkou, zda by se zákonodárce neměl vypořádat s problematikou toho, co je považováno za „přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce“ jednoznačněji, aby do budoucna nedocházelo k nedostatečnému naplnění účelu zákona v důsledku jeho nejasnosti. Výše byl popsán doktrinální i judikaturní výklad stran přechodu trestní odpovědnosti v případě převodu obchodního závodu, který však není příliš obsáhlý a jednoznačný. Podle mého názoru je zásadní vadou, že zákon je psán natolik nejasně, že otázka trestní odpovědnosti velmi rozsáhlého množství subjektů tak spočívá na ne příliš obsáhlém judikaturním a doktrinálním výkladu.

Po vzoru rakouské úpravy by bylo vhodné výslovně specifikovat, že k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce dojde pouze v případech univerzální sukcese, jak je specifikována občanským zákoníkem a zákonem o přeměnách. Ostatně obdobná úprava je obsažena v ustanovení § 32 odst. 11 TOPO, která ale dopadá jen na definici pojmu „přeměna“ aplikovanou pouze ve vztahu k procesním aspektům řízení proti právnické osobě. Podle mého názoru by však pro vyloučení pochybností při interpretaci ustanovení § 10 TOPO bylo zapotřebí obdobně definovat i pojem „přechod“.³⁸

Dále by však bylo vhodné výslovně zahrnout, že k přechodu trestní odpovědnosti dojde i v případě převodu obchodního závodu, pobočky nebo odštěpného závodu. Ačkoliv se jedná o případ singulární sukcese, svou povahou se takový převod může v některých ohledech blížit sukcesi univerzální a z toho důvodu by bylo vhodné zahrnout do definice přechodu pro účely TOPO i tuto alternativu. Pro vyloučení případných zastírajících jednání právnických osob, jejichž důsledkem by bylo faktické převedení obchodního závodu, pobočky či odštěpného závodu, by bylo vhodné do zákona zavést výjimku oproti znění občanského zákoníku, a to sice v podobě domněnky, že o převod závodu se jedná i za situace, že byly splněny formální požadavky na to, že převáděná věc je obchodním závodem, ačkoliv ji tak podnikatel výslovně neoznačil.

---

³⁸ Šelleng D.: Právnická osoba jako pachatel trestného činu. Praha: Leges, 2019, s.141

Návrh takového ustanovení by mohl být následující: „Přechodem trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby se pro účely tohoto zákona rozumí sloučení, splynutí, rozštěpení nebo odštěpení právnické osoby, převod jmění na společníka, je-li společníkem právnická osoba, změna právní formy právnické osoby nebo přemístění sídla právnické osoby do zahraničí, při kterých právní nástupce plně vstupuje do právního postavení svého právního předchůdce. Pro účely tohoto zákona se dále přechodem trestní odpovědnosti na právního nástupce rozumí také převod obchodního závodu, pobočky, odštěpného závodu, či jiného organizovaného souboru jmění, ačkoliv jej tak právnická osoba výslovně neoznačila.“

Výše navržené znění definice přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce vychází z definice přeměny podle PřemZ. Jediná z forem přeměny podle zákona o přeměnách, kterou nelze do výčtu bez dalšího zahrnout je převod jmění na společníka, a to sice z toho důvodu, že nelze připustit přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby, pokud je tento nástupce osobou fyzickou.

Trestní odpovědnost fyzických osob se totiž řídí výhradně trestním zákoníkem, který nepřipouští žádnou formu přechodu trestní odpovědnosti. Odborná literatura se však shoduje na tom, že dojde-li k převodu jmění na společníka a tento dále převede jmění na další právnickou osobu, k přechodu trestní odpovědnosti ve vztahu k této právnické osobě dojde. Praktické posouzení tohoto postupu je však podle mého názoru velmi diskutabilní, neboť by mohly vyvstat komplikace při posouzení, která část převáděného jmění je spojená se spáchanou trestnou činností, aby na základě takového převodu došlo k přechodu trestní odpovědnosti.

Pokud by zákon výslovně stanovil, že k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce dojde pouze v případě univerzální sukcese s doplněním převodu obchodního závodu, pobočky a odštěpného závodu, bylo by zároveň potřeba, aby zákon omezil možnost „vyprázdnění“ právnické osoby převody jejích závodů, poboček či odštěpných závodů, neboť by tak mohlo dojít k nenaplnění účelu trestání právnických osob tím, že případné finanční sankce by byly nedobytné pro nemajetnost trestně stíhané právnické osoby a běžné prostředky trestního práva procesního by nemusely v takto specifických případech být dostačující.

Jedním ze způsobů, jak tomuto zamezit by podle mého názoru mohlo být ustanovení podobné již účinnému znění ustanovení § 32 odst. 2 TOPO. Podle tohoto ustanovení nemůže být právnická osoba zrušena, přeměněna nebo nemůže zaniknout, ledaže by takové omezení bylo nepřiměřené povaze spáchaného trestného činu. V případě, že omezení zrušení, přeměny či zániku právnické osoby po zahájení trestního stíhání by bylo shledáno nepřiměřené povaze spáchaného trestného činu, musí být úkony směřující ke zrušení, přeměně nebo zániku schváleny příslušným orgánem činným v trestním řízení.

Znění ustanovení zakazující převod obchodního závodu po zahájení trestního stíhání by mohlo být následující: „Právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, nemůže do doby jeho pravomocného skončení převézt na jiného obchodní závod, pobočku či odštěpný závod, jejichž je vlastníkem, ledaže na návrh této právnické osoby nebo jiné oprávněné osoby rozhodne v přípravném řízení soudce a v řízení před soudem předseda senátu o svolení ke zřízení takového obchodního závodu, pobočky či odštěpného závodu. Za převod obchodního závodu se považuje také převedení organizovaného souboru jmění, který slouží k podnikání, ačkoliv jej tak právnická osoba výslovně neoznačila.“

Bylo-li by možné omezit převod obchodních závodů, poboček a odštěpných závodů, zvýšila by se tím pravděpodobnost trestního postihu právnické osoby jako skutečného pachatele trestného činu.

Další úvahou ohledně možného zlepšení zákonné úpravy přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce je zahrnutí kvazisubjektivního prvku jako podmínky přechodu. Taková podmínka by mohla být upravena ve stejném znění, jako byla textována v návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob z roku 2004, a to sice následovně: *„Trestní odpovědnost právnické osoby přechází na jejího právního nástupce jen tehdy, když právní nástupce nejpozději v okamžiku vzniku právního nástupnictví věděl nebo vzhledem k okolnostem a k svým poměrům mohl vědět, že se právnická osoba před vznikem právního nástupnictví dopustila trestného činu.“*³⁹

---

³⁹ Vládní návrh zákona elektronicky dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13061&pdf=1>

Závěr

Právní úprava trestní odpovědnosti je mnohdy kritizována, protože do trestního práva zavádí institut kolektivní viny a odklání se tak od dosavadního individualizovaného přístupu k trestání pachatelů. Ze všech nově zavedených institutů v rámci zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je přechod kritizován nejvíc, a to hned z několika důvodů.

Za hlavní důvod je označována nedostatečná jednoznačnost jeho definice, což je podle mého názoru v rozporu s principem *nullum crimen sine lege certa*. Ze znění § 10 odst. 1 TOPO není jasné, jestli k přechodu trestní odpovědnosti na právní nástupce má dojít pouze v případech univerzální sukcese nebo i v případech sukcese singulární. Doktrinálním výkladem se tak došlo k tomu, že se má jednat pouze o případy univerzální sukcese. V takovém případě je však diskutabilní, jestli by nemělo k přechodu trestní odpovědnosti dojít i na nabyvatele obchodního závodu, pobočky či odštěpného závodu, což je ostatně závěr, ke kterému Ústavní soud ve své judikatuře také došel.

Dalším důvodem kritiky je protiústavnost objektivního přechodu na právní nástupce bez možnosti liberace. Na rozdíl od posouzení trestnosti jednání osob fyzických i právnických, v případě trestní odpovědnosti právního nástupce neexistuje žádná podmínka subjektivního vztahu ke spáchanému trestnému činu. Právní nástupce tak ponese trestní odpovědnost svého právního předchůdce i v případech, kdy nejenže o spáchání trestného činu nevěděl, ale mnohdy ani vědět nemohl.

V souhrnu je potřeba konstatovat, že problematika přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce je považována za nedostatečně definovanou, a i judikaturní výklad se s nejvyšší pravděpodobností bude teprve vyvíjet. Lze tedy jen doufat, že výše nastíněná slabší místa právní úpravy budou napravena.

Zdroje

Beran K.: Pojem osoby v právu (Osoba, morální osoba, právnická osoba). Praha: Leges, 2012, 224 s.

Beran K.: The Concept of Juristic Person. Prague, Warsaw, Bratislava, Budapest: Wolters Kluwer, 2020, 280 p.

Bohuslav L., Kdy lze trestný čin přičítat právnické osobě. Právní rádce, 2013, č. 2, s. 38 – 41; elektronicky dostupné zde: <https://pravnicradce.ekonom.cz/c1-59407080-kdy-lze-trestny-cin-pricitat-pravnicke-osobe>

Bohuslav L.: Trestní odpovědnost právnických osob. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 206 s.

Fenyk J., Smejkal L. a Bílá I.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2. vydání, 2018, 272 s.

Forejt P., Habarta P. a Trešlová L.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. Praha: Linde, 2012, 407 s.

Hurychová K., Sýkora M.: Compliance programy (nejen) v České republice. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 304 s.

Jelínek J., K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Bulletin advokacie, 2015, č. 5, elektronicky dostupné zde: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-prechodu-trestni-odpovednosti-pravnicke-osoby-na-pravniho-nastupce>

Jelínek J. a kolektiv.: Trestní odpovědnost právnických osob - bilance a perspektivy. Praha: Leges, 2013, 392 s.

Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – problémy a perspektivy. Praha: Leges, 2019, 384 s.

Jelínek J.: Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté. Praha: Leges, 2017, 288 s.

Jelínek J. a Herczeg J.: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2. Vydání, 2013, 256 s.

Koukal P. a Lasák J. in Lavický a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář, Praha: C.H. Beck, 2. vydání, 2022, s. 1546 – 1549

Sněmovní tisk č 745/0 ze dne 10.8.2004, elektronicky dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13061&pdf=1>

Šelleng D.: Právnická osoba jako pachatel trestného činu. Praha: Leges, 2019, 252 s.

Šmerda R. in Draštík A., Durdík T., Fremr R., Růžička M. a Sotolář A.: Trestní zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016, elektronicky dostupné zde: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/216/komentar-wkcr-c-40-2009-sb-trestni-zakonik-komentar#c_1

Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. března 2016, sp. zn. II. ÚS 840/2014; elektronicky dostupné zde:
<https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=92025&pos=1&cnt=1&typ=result>

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2022, sp. zn. IV. ÚS 2707/2021; elektronicky dostupné zde:
<https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=119825&pos=1&cnt=1&typ=result>

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. června 2022, sp. zn. IV. ÚS 436/2022; elektronicky dostupné zde:
<https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=120289&pos=1&cnt=1&typ=result>

Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. července 2022, sp. zn. IV. ÚS 1666/2022; elektronicky dostupné zde:
<https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=120542&pos=1&cnt=1&typ=result>